

РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ СТИЛІВ ТА СТРАТЕГІЙ У ЕФЕКТИВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ

Попович Ірина

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики перекладу,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Стойка Олеся

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Реалії сьогодення, ознаменовані швидким розвитком технологій, економіки та культури, зумовлюють необхідність знання іноземних мов, що, в свою чергу, ставить нові завдання для педагогів щодо вдосконалення навчального процесу. Як наслідок, пріоритетом для вчителів стає побудова процесу вивчення іноземних мов таким чином, щоб оволодіти мовним матеріалом та сформувані навички читання, письма, слухання та говоріння.

Навчання з урахуванням індивідуальних навчальних стилів студентів та стратегій є одним із важливих принципів навчання. Цінність такого навчання полягає в можливості індивідуалізації цілей і змісту навчання, його методів і засобів. Воно спрямоване на індивідуальний підхід до особистості у процесі сприйняття і розуміння іноземної мови, оволодіння мовним матеріалом та побудови мовленнєвих висловлювань.

Аналіз наукової літератури свідчить, що різні аспекти навчання з урахуванням навчальних стилів та стратегій розглядалися вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема Деркач Т. Л., Коффілд Ф., Гармер Дж., Дьорнеї, Нунан Д., Оксфорд Р., Уїлліамс М., проте до цих пір залишається

відкритим питання: що насправді обумовлює успіх у навчанні – використання властивих, чи, навпаки, невластивих студенту навчальних стилів та стратегій.

Термін індивідуальний навчальний стиль з'явився в західній психолого-педагогічній літературі в 70-х роках ХХ століття та характеризував підхід до власного навчання, притаманний певному індивідууму.

Однак, на думку Т. Деркач, питання щодо визначення стилів навчання є складним, оскільки теорія його створюється на межі психологічної, фізіологічної та педагогічної наук. Для того, щоб охарактеризувати навчальні стилі потрібно застосовувати різні підходи та моделі, кожен з яких має переваги та недоліки, оскільки загально визнаної універсальної теорії не існує до цих пір. Однак, серед існуючих розробок можна виділити загальні риси, що дають можливість визначити найважливіші відмінності у навчальних перевагах студентів, та встановити зв'язки між ступенем їх прояву та ефективністю вивчення учнями певних предметних галузей.

У 2004 р. групою вчених університету Ньюкастл під керівництвом Ф. Коффілда було проведено дослідження сучасних теорій стилів навчання. Ними було виділено 71 теорію та концепцію, розроблених з початку ХХ століття й до сьогодні. У кожній з них виділяють від 3 до 20 різних типів і стилів, яким відповідає певний набір найефективніших методик навчання. За підсумками цього теоретичного та практичного дослідження було названо найбільш важливі моделі, ефективність яких доведено на практиці. Серед них: модель стилів пізнання за Р. Райдінгом та його аналіз стилів пізнання; індикатори І. Майєрс та К. Бріггс (в подальшому індикатори Майєрс-Бріггс); профайлер стилю навчання за К. Джексоном; визначення стилю навчання за Д. Колбом; індекс когнітивних стилів К. Елінсона і Дж. Хайес та ін.

Проте, аналіз представлених у літературі результатів досліджень індивідуальних навчальних стилів дозволяє відзначити питання, що дотепер залишаються нез'ясованими. Зокрема:

- неясно, що являють собою стилі: риси (і таким чином вони є стійкими та незмінними) або стани (тобто піддаються змінам);
- не виявлено наскільки стилі є вільними від оціночних суджень;

- термінологічні питання (відносно постійних рис проти нестійких станів, а також назв стилів, що по-різному визначаються в теоріях, але є схожими за суттю) [1, с. 59].

Так, може з'явитися думка про відсутність необхідності вивчати різні навчальні стилі та імплементувати їх у процес навчання. Але це хибне враження. Навпаки, ми повинні робити все можливе, щоб зрозуміти індивідуальні особливості кожного студента в кожній окремій групі. Також необхідно чітко усвідомлення того, що навчання окремого індивіда є таким самим важливим, як і навчання всієї групи.

Оскільки кожен індивідум має свої здібності, це означає, що існують відмінності в тому, як працює кожен окремий мозок. Це також свідчить про те, що люди по-різному реагують на одні й ті самі подразники. То чи можливо зрозуміти яким чином така варіативність може визначати шляхи, за допомогою яких окремі студенти найлегше навчаються? Та чи може вона вплинути на те, як ми навчаємо? На думку Гармера, існують дві такі моделі, які намагаються враховувати індивідуальні особливості учнів, зокрема:

- Нейролінгвістичне програмування: за словами практиків нейролінгвістичного програмування (НЛП), ми використовуємо низку первинних репрезентативних систем, щоб відчуті світ. Ці системи описані в аббревіатурі «VAKOG», що означає візуальна (ми дивимося і бачимо), слухова (ми чуємо і слухаємо), кінестетична (ми відчуваємо зовні, всередині або через рух), нюхова (ми відчуваємо запахи) і смакова (ми смакуємо щось) [2, с. 89].

Ревел та Норман вважають, що більшість людей, користуючись усіма цими системами для пізнання світу, все ж мають одну «переважну первинну систему». Формулювання VAKOG, хоч і є дещо проблематичним у розмежуванні, пропонує основу для аналізу різних реакцій студентів на стимули та середовище. НЛП дає педагогам можливість пропонувати студентам такі види діяльності, які відповідають їхнім основним системам. За словами Радислава Мілруда, це показує, як викладачі можуть діяти в С-зоні — зоні конгруентності (зона відповідності), де викладачі і студенти ефективно

взаємодіють, — а не в R-зоні — зоні опору студентів, де учням не подобаються спроби вчителя нав'язати їм певну модель поведінки. Практики НЛП Бейкер і Рінволукрі також використовують такі методи, як «трипозиційне мислення», щоб спонукати вчителів і студентів бачити речі з точки зору інших людей, і таким чином зробити комунікацію та взаємодію більш ефективними [2, с. 90].

- Теорія МІ: МІ означає Multiple Intelligences (множинний інтелект), концепцію, введену психологом Гарвардського університету Говардом Гарднером. У своїй книзі FramesofMind він припустив, що ми володіємо не одним інтелектом, а набором «інтелектів». Він перерахував сім із них: музичний/ритмічний, вербальний/лінгвістичний, візуальний/просторовий, тілесний/кінестетичний, логічно-математичний, внутрішньоособистісний та міжособистісний. Усі люди мають усі ці інтелектуальні здібності, сказав він, але в кожній людині один (чи більше) з них більш виражений. Це дозволило йому передбачити, що типовою професією (або «кінцевим станом») для людей із сильним логічним/математичним інтелектом є вчений. Спортсмен може бути типовим кінцевим станом для людей із сильним тілесним/кінестетичним інтелектом тощо. Пізніше Гарднер додав восьмий інтелект, який він називає натуралістичним інтелектом, щоб пояснити здатність розпізнавати та класифікувати закономірності в природі; Деніел Гоулман додав дев'ятий «емоційний інтелект». Це включає здатність співпереживати, контролювати імпульси та самотивуватись.[2, с. 90]

Таким чином, якщо ми визнаємо, що в різних людей переважає різний інтелект, це означає, що одне й те саме навчальне завдання може не підходити для всіх наших учнів. У той час, як люди з сильним логічним/математичним інтелектом можуть добре реагувати на складне граматичне пояснення, іншим учням, які мають сильний міжособистісний інтелект, може знадобитися більш інтерактивний клімат, щоб їх навчання було ефективним.

Отже, беручи до уваги все вище сказане, викладач повинен брати до уваги необхідність застосування різноманітних видів діяльності, щоб допомогти з засвоєнням матеріалу різним типам студентів. І, хоча, неможливо весь час

приділити навчанню кожного окремого студента, можливо застосовувати види діяльності з візуалізацією, з можливістю студентам працювати самостійно, з можливістю фізичного руху та ін. Спостерігаючи за різними людьми, ми можемо спрямувати їх на навчальну діяльність, яка найкраще відповідає їхнім індивідуальним схильностям.

Список використаних джерел

1. Деркач Т. Л. Засвоєння хімічних знань студентами з різними стилями і стратегіями навчання: вплив комбінації станів. *Педагогіка і психологія професійної освіти* . 2012. №2., С. 59-66
2. Harmer, J. How to Teach English. Pearson Education Limited, 2007. 448 p.
3. Nunan, D., Wong, L.L.C., The learning styles and strategies of effective language learners. *System. Volume 39, Issue 2*, June 2011. P.144-163.
4. Scrivener J. Learning Teaching. The Essential Guide to English Language Teaching. Macmillan.1994.411p.
5. Williams M., Mercer S., Ryan S., Exploring Psychology in Language Learning and Teaching. Oxford University Press, 2019. 171 p.